

El subjecte romàntic a la poesia cubana de Luisa Pérez de Zambrana

03/2011 - **Art i Història**. La figura de la poetessa cubana Luisa Pérez de Zambrana, una de les figures més influents en la literatura hispanoamericana del s.XIX, és rescatada en el treball realitzat en aquesta tesi doctoral. S'ha estudiat la construcció del subjecte romàntic en la dona que Luisa Pérez dibuixa en la seva obra d'una forma casi autobiogràfica, alhora que s'ha reactualitzat seva bibliografia completa i aportat material fotogràfic inèdit.

La poetessa Luisa Pérez de Zambrana, en un gravat de l'època.

Aquesta tesi representa el primer estudi monogràfic doctoral sobre la vida i obra de Luisa Pérez de Zambrana (1835? -1922), una de les figures cimeres de la literatura cubana i de la llengua espanyola del segle XIX i principis del XX. Aquesta aproximació de caràcter bio-bibliogràfic a la construcció del subjecte romàntic en la seva poesia, assumeix la perspectiva de la Història de la Literatura i la Filologia usant pràctiques i eines de la Teoria de la Literatura i la Literatura Comparada a l'anàlisi textual.

D'una banda, el treball desenvolupa els vincles entre els sistemes de representació del subjecte poètic i les seves formes de lectura, a partir de les possibilitats autobiogràfiques i de la relació entre autobiografia i poesia que contamina de la mateixa manera la configuració del subjecte poètic en el Romanticisme. De l'altra, es recolza en les imatges de dona que elabora Luisa Pérez en els seus textos, des de les que aconsegueix definir el que Susana Montero, en el seu volum d'enfocament feminista *La cara oculta de la identitat nacional anomena una identitat col·lectiva*, que serveix com un dels models de representació de la dona cubana a finals del segle XIX i principis del XX. Així, ens proposem un acostament a aquestes formes d'(auto)representació de la dona, extretes de la tradició de l'ideal romàntic decimonònic, que recolzen la pervivència canònica de la figura de Pérez de Zambrana en el conjunt de la literatura nacional cubana.

S'articula la investigació prenent com a eixos vertebradors aquestes imatges de dona que Luisa Pérez elabora en la seva obra poètica, ja que des d'elles part gairebé tota l'estructuració del subjecte, cal recordar que l'escriptora reunia en si mateixa el compliment de cada un dels rols modèlics que satisfien l'ideal femení romàntic (des de l'aspecte familiar com a exemple de filla, germana, esposa, mare; fins l'aspecte ètic-religiós i patriòtic, alhora que respon després d'una breu etapa contestatària, a la representació de la dona àngel -el tradicional àngel de la llar- i també l'ideal de la dona il·lustrada), alhora que les desgràcies

familiars i la seva forma d'acceptació (o resignació) no van fer sinó accentuar el model social i literari. La pertinència d'aquesta estructuració ve avalada igualment per la correspondència de certes etapes de la seva producció literària amb les imatges que assumirà en/des d'ella a partir dels rols impostos socialment (com a dona) i a través dels seus accidents biogràfics.

La investigació doctoral rescata d'aquesta manera la figura oblidada de Pérez de Zambrana també com a model identitari de la dona cubana, reactualitza la seva bibliografia completa -estancada en 1955- i per primera vegada en més de trenta anys ofereix material inèdit en forma de cartes, poemes poc coneguts i no recollits en les col·leccions completes de la seva poesia, així com material fotogràfic i arxius documentals que llancen llum i rellegeixen la història cultural de la nació insular, principalment al segle XIX, sota el domini colonial espanyol.

Félix Ernesto Chávez López

Departament de Filologia Espanyola

"La construcción del sujeto romántico en la poesía de Luisa Pérez de Zambrana". Tesis doctoral presentada per Félix Ernesto Chávez López el 6 d'octubre de 2010. Directors: Meri Torras Francés (UAB) i Hervé Le Corre (Université Paris 3-Sorbonne Nouvelle).